

Mervärden i svensk kycklingproduktion

Kommunikationen av svenska mervärden är en del av Jordbruksverkets arbete med hållbar produktion och konsumtion av mat. Med mervärden menar vi i den här sammanfattningen de värden som följer av att den svenska kycklingproduktionen i flera avseenden följer högre krav i form av svenska lagar och andra bestämmelser än kycklingproduktion i många andra länder.¹ Mervärden handlar också om den betydelse som svensk kycklingproduktion har för att uppnå svenska politiska mål för miljö och landsbygdsutveckling. Svensk kyckling produceras med mervärden inom bland annat:

- djurhälsa & smittskydd
- antibiotikaanvändning
- djurskydd
- miljö & klimat
- svensk landsbygd

Djurhälsa och smittskydd

- Svenska kycklingar är friska

Sverige har en lång och framgångsrik tradition av att branschen och myndigheterna jobbar gemensamt för att säkra djurhälsan. Svenska kycklingproducenter är bland de bästa i världen på förebyggande djurhälsovård. Den låga användningen av antibiotika är ett tecken på att djuren är friskare. Vårt förebyggande arbete har lett till att svenska djur är fria från många sjukdomar som är vanliga hos kycklingar i många andra länder, mycket tack vare ett effektivt arbete med kontroll och bekämpning. I jämförelse med flertalet andra länder inom EU har vi i Sverige en unikt låg förekomst av salmonella i våra fjäderfäbesättningar.²

Den mycket låga förekomsten av salmonella, tillsammans med kontroll och hygienrutiner vid slakt, bidrar till att risken för människor att smittas av salmonella från svensk kyckling är mycket liten. I Sverige har vi även en mycket låg förekomst av bakterien campylobacter³ jämfört med många andra länder.⁴

¹ Sammanfattningen utgår från den lagstiftning och de områden som Jordbruksverket ansvarar för. Den svenska lagstiftningen är särskilt stark på dessa områden. En reservation finns för att det kan finnas andra länder med vissa liknande lagkrav eller mervärdeskoncept där man på frivillig bas valt att säkra dessa mervärden. Det kan också finnas producenter som inom vissa områden bedriver sin produktion på ett liknande sätt för att det finns förutsättningar för det, trots att det inte är reglerat.

² Surveillance of infectious disease in animals and humans in Sweden 2014, National Veterinary Institute (SVA) Uppsala, Sweden. SVA:s rapportserie 31.

³ Campylobacter är en bakterie som kan orsaka magsjuka. Bakterien dör vid genomstekning.

⁴ EFSA 2011. Analysis of the baseline survey on the prevalence of *Campylobacter* in broiler batches and of *Campylobacter* and *Salmonella* on broiler carcasses in the EU, 2008
http://www.efsa.europa.eu/sites/default/files/scientific_output/files/main_documents/1503.pdf

- Mycket låg användning av antibiotika i svensk kycklingproduktion

Sverige använder minst antibiotika till livsmedelsproducerande djur av alla EU-länder.⁵ Antibiotikaresistens är ett stort hot mot människors hälsa som världen står inför idag. Överanvändning av antibiotika har lett till att bakterier utvecklar resistens mot antibiotika, vilket får stora konsekvenser för sjukvården då vi bland annat riskerar att i framtiden stå utan botemedel mot vanliga infektioner. En viktig orsak till överanvändningen beror på att djur i olika delar av världen fortfarande ges antibiotika i tillväxtbefrämjande syfte.

Sverige var det första landet i världen som redan på 1980-talet förbjöd användning av antibiotika i tillväxtbefrämjande syfte. Det är sedan dess bara tillåtet att behandla sjuka djur med antibiotika. Svenska kycklingproducenter har sedan länge arbetat för att förebygga sjukdomar. Detta arbete bygger på ett gott djur- och smittskydd för att djuren ska hålla sig friska. Jämfört med andra länder har Sverige en låg förekomst av resistenta bakterier.⁶

Djurskydd

På djurskyddsområdet finns det ett EU-direktiv för kyckling men utöver det har Sverige nationella djurskyddsregler. Det finns också ett omsorgsprogram, som utvecklades i slutet av 1980-talet, vilket blev det första av Jordbruksverkets godkända officiella kontrollprogram på djurskyddsområdet. Idag driver branschorganisationen Svensk Fågel ett flertal program som omfattar uppfödningen samt lastning, transport och slakt. Kontroll och officiella övervakningsprogram finns även inom djurhälsa och livsmedelssäkerhet samt resistensövervakning.

För att få vara med i kontrollprogrammet för djurvälstånd måste stallet godkännas från djurskydds- och smittskyddsperspektiv. Varje produktionsanläggning besiktigas och kontrolleras kontinuerligt av en så kallad oberoende riksläkare, som säkrar att alla anläggningar i landet håller samma nivå.⁷

I kontrollprogrammet för djurvälstånd finns ett stort antal punkter som poängsätts och viktas. Djurmiljö och djuromsorg är de områden som ges störst vikt, varav till exempel fothälsa är en viktig indikator som visar att skötseln och miljön i stallet är god. Resultatet ligger till grund för att få delta i programmet och för vilken beläggning som tillåts i stallarna.

⁵ Sales of veterinary antimicrobial agents in 26 EU/EEA countries in 2013. Fifth ESVAC report. The European Medicines Agency is the European Union. Rapporten utgår från uppgifter från 26 rapporterade EU-medlemsstater.

⁶ SWEDRES|SVARM Consumption of antibiotics and occurrence of antibiotic resistance in Sweden.

⁷ Riksläkaren är anställd av försäkringsbolaget Agria Djurförsäkring och är agronomie doktor i djurvälstånd hos fjäderfä.

- Mer utrymme för kycklingarna och en god stallmiljö

Det som skiljer svensk kycklingproduktion från produktion inom övriga EU är bland annat djurtäthet, det vill säga hur många kycklingar som hålls per kvadratmeter. En kycklingproducent som är med i kontrollprogrammet för djurvälstånd, som beskrivs ovan, får hålla upp till 36 kilo kyckling per kvadratmeter när djuren är färdiga för slakt.⁸ Är man inte med i programmet får man endast hålla upp till 20 kilo kyckling per kvadratmeter⁹. Detta kan jämföras med att det inom EU är tillåtet att hålla 42 kilo kyckling per kvadratmeter, och då utan de särskilda villkor som ställs på ett gott djurskydd och smittskydd i det svenska kontrollprogrammet.

- Svenska kycklingar får inte näbbtrimmas

Ett annat exempel på skillnader mellan Sverige och EU är att näbbtrimning inte är tillåtet i Sverige.¹⁰ Näbbtrimning innebär att en del av näbben tas bort för att förhindra fjäderplockning och kannibalism. Ingreppet kan innebära ett stort obehag för kycklingen och kan ge kronisk överkänslighet i den övre näbbhalvan. Näbbtrimning görs utomlands främst på kycklingar som ska bli värphöns eller användas som föräldradjur till kycklingar som föds upp för matproduktion.

- Svenska djur bedövas vid slakt och transporten till slakt får inte ta mer än åtta timmar

I Sverige bedövas kycklingar och andra djur vid slakt så att de inte ska lida¹¹. Religiös slakt såsom halal är tillåten endast om djuren är bedövade. Flera länder inom EU har möjlighet att bevilja dispens från kravet på bedövning före slakt när det rör sig om religiös slakt. I de länderna samt i länder utanför EU kan sådan slakt ske utan bedövning.¹²

Transporten till slakt får inte heller överskrida åtta timmar annat än undantagsvis¹³, i andra EU-länder kan transporterna vara längre.

⁸ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m.

⁹ Vid slakt väger en kyckling omkring 2 kg.

¹⁰ Föreskrifter om ändring i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2013:41) om operativa ingrepp samt skyldigheter för djurhållare och för personal inom djurens hälso- och sjukvård.

¹¹ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2012:27) om slakt och annan avlivning av djur.

¹² RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 1099/2009 av den 24 september 2009 om skydd av djur vid tidpunkten för avlivning.

¹³ Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:2) om transport av levande djur.

Miljö och klimat

Alla EU-länder omfattas av en gemensam EU-lagstiftning. På vissa områden kan det även finnas nationella bestämmelser i de olika länderna. Det finns också svenska miljökvalitetsmål¹⁴ som anger ambitionsnivån i Sverige. Branschen och myndigheterna arbetar gemensamt för att uppnå målen, bland annat via olika rådgivningsprogram.

- Svensk kyckling har låg klimatpåverkan vid internationella jämförelser

Jämfört med många andra länder ligger svensk kycklingproduktion bra till vad gäller utsläpp av växthusgaser.¹⁵ En förhållandevis låg klimatpåverkan per kilo kyckling beror på en effektiv produktion och ett gott hälsoläge. Många svenska kycklingproducenter har dessutom ställt om sina stallar till att använda bioenergi för uppvärmning och ventilation.

- Svenska kycklingproducenter arbetar för att minska övergödningen och för en säker hantering av växtskyddsmedel.

I Sverige pågår ett aktivt arbete för att minska övergödningen som tyvärr fortfarande är ett problem för miljön och vattenkvaliteten i bland annat Östersjön. Kycklingproducenter är också ofta spannmålsproducenter då många odlar en del av fodret till kycklingarna. För att minska växtnäringens utsläppen till luft och vatten finns ett omfattande svenskt regelverk om hur, när och var stallgödsel får lagras och spridas.¹⁶

Många svenska kycklingföretag är också anslutna till rådgivningsprojektet Greppa Näringen.¹⁷ De arbetar aktivt för att minska utsläppen av klimatgaser, övergödningen i sjöar och vattendrag och för att använda växtskyddsmedel på ett säkert sätt. Det kan till exempel innebära att de anpassar sin utfodring, sprider stallgödsel vid rätt tidpunkt och ser över sin växtskyddshantering.

¹⁴ Sverige har 16 miljömål. Fyra av dem är särskilt viktiga för jordbrukets del; Ett rikt odlingslandskap, Giftfri miljö, Ingen övergödning och Begränsad klimatpåverkan, www.miljomal.se.

¹⁵ Lesschen, J.P. et al. Greenhouse gas emission profiles of European livestock sectors. Animal Feed Science and technology, 2011.

¹⁶ Förordning (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket, samt Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring.

¹⁷ Av de kycklingföretag som kan delta i rådgivningsprojektet Greppa Näringen är 47 procent medlemmar, Jordbruksverket, 2015.

Landsbygd och landskap

Det finns politiska mål för landsbygdernas utveckling och Landsbygdsprogrammet är ett av redskapen för att nå dem. Där ingår främjande av ett livskraftigt jordbruk som är en viktig faktor för att skapa och bibehålla en levande och attraktiv landsbygd. Nedan beskriver vi hur den svenska kycklingproduktionen främjar den svenska landsbygden. Det görs ingen jämförelse med andra länder.

- Kycklingproduktion har betydelse för landsbygden och bidrar till att hålla landskapet öppet

Kycklingproduktionen finns framförallt i södra och mellersta Sverige. Många kycklingproducenter odlar sin egen spannmål till en del av fodret vilket bidrar till att hålla jordbrukslandskapet öppet.

- Den svenska kycklingproduktionen skapar jobb och har betydelse för andra företag i livsmedelskedjan

Genom att förädla växtodlingsprodukter till kyckling ökas produktionsvärdet i jordbrukssektorn. Kycklingproduktionen utgör omkring 3 procent av jordbrukets produktionsvärde.¹⁸ I Sverige fanns det 263 företag med slaktkycklingar under 2015 varav 103 av dessa hade fler än 1000 kycklingar.¹⁹ Kycklingproduktionen bidrar även till jobb i nästföljande led. Verksamheter som kan vara beroende av den svenska kycklingproduktionen är exempelvis:

- slakterier
- styckningsföretag
- charkföretag och annan livsmedelsförädling
- foderföretag
- avelsuppfödning
- kläckeriföretag
- rådgivning
- serviceföretag
- transportföretag
- växtodling

Foto: Åsa Lannhard Öberg, Sven Persson (bild 2 och 4), Urban Wighert.

Författare

Karin Lindow, redaktör
Helena Elofsson, djurskydd
Madeleine Gertzell, djurhälsa
Tobias Markensten, klimat
Magnus Bång, växtnäring
Carina Carlsson Ross, växtskydd

Kontaktperson

Åsa Lannhard Öberg
asa.lannhard@jordbruksverket.se
036-15 52 74

¹⁸ Jordbruksverkets statistik för 2014. Avser samtliga fjäderfä exklusive ägg.

¹⁹ Jordbruksverkets statistik för 2015.